Pieaugušo profesionālā pilnveide augstākās izglītības sektorā

LU asoc.prof. *Dr.paed.* **Sanita Baranova**

Seminārs
«Elastīga un daudzveidīga mācīšanās: augstākās izglītības iespēju paplašināšana»

Valsts pētījumu programmas «Izglītība» projekts Nr. VPP-IZM-Izglītība-2023/4-0001 «Pierādījumos balstītu risinājumu izstrāde pieaugušo efektīvai profesionālās kompetences pilnveidei un tās rezultātu pārneses uz praksi novērtēšanai Latvijā»

Projekta pētījuma (2023-2026) mērķis

izstrādāt **pierādījumos balstītu ietvaru** un **praktiskus risinājumus efektīvai pieaugušo**, tai skaitā pedagogu, **profesionālās kompetences pilnveidei** un tās rezultātu **pārnesei uz praksi**, piedāvājot instrumentus profesionālās pilnveides **ietekmes** uz praksi **novērtēšanai** Latvijā

https://ej.uz/gnq5

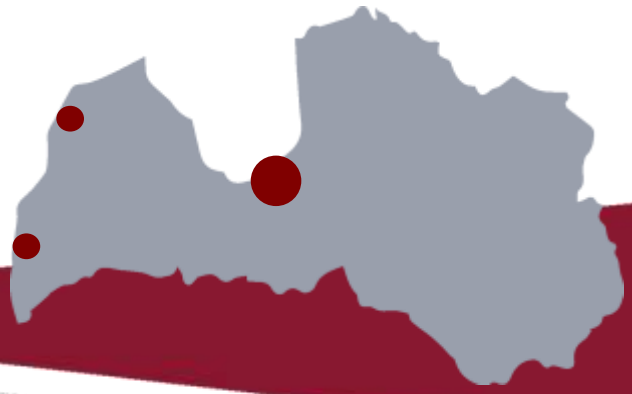

Profesionālās pilnveides rekonceptualizācija

mērķtiecīgas, apzinātas mācīšanās darbības, kas veicina zināšanu, prasmju, attieksmes veidošanos un attīstību un personības kopumā attīstību, lai nodrošinātu darbinieka veiktspējas un/vai darba kvalitātes noturību vai pieaugumu, veicot esošos vai potenciālos profesionālos pienākumus

Pieaugušo profesionālā pilnveide augstākās izglītības iestādēs (AII)

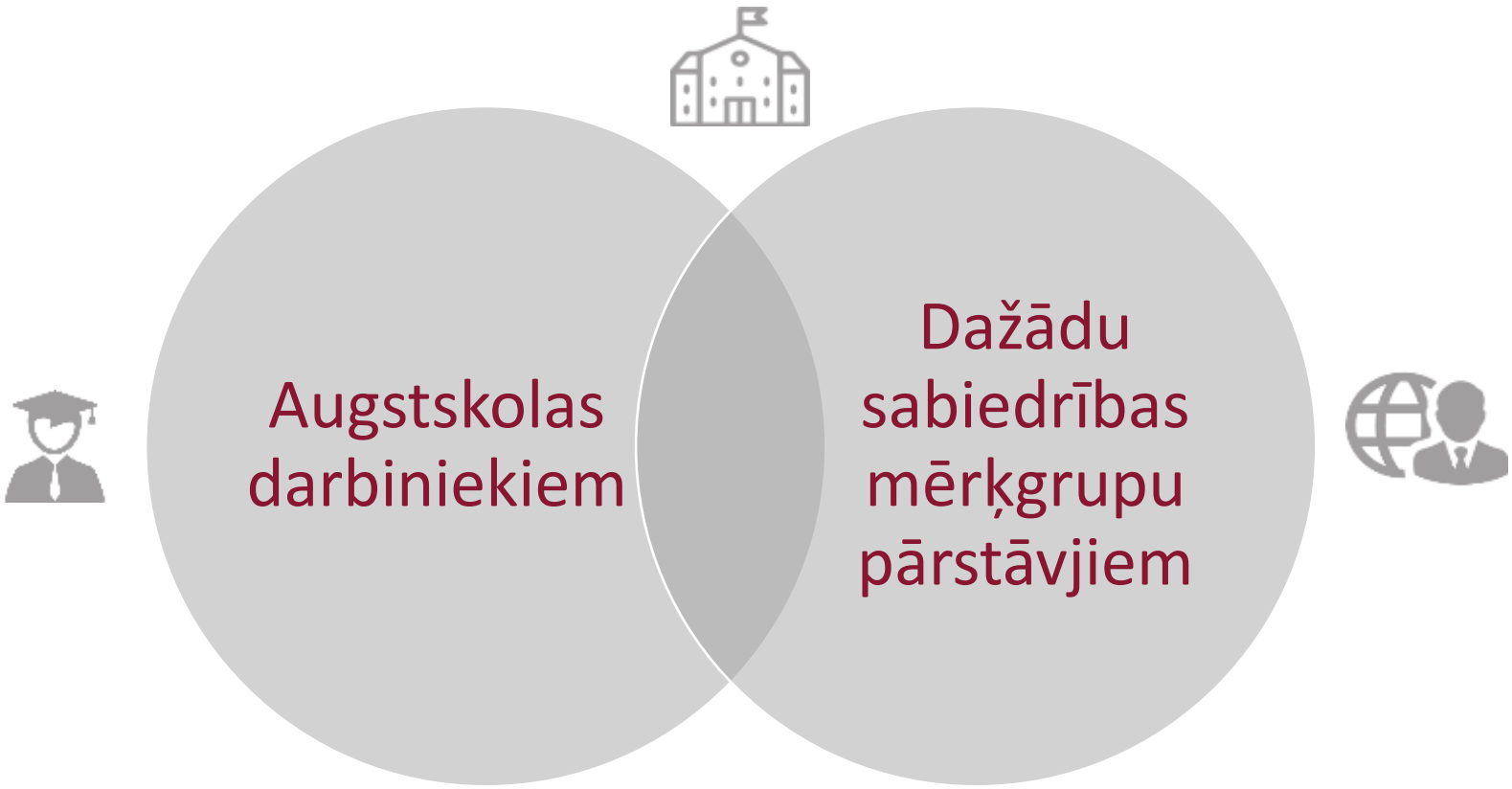

Augstākās izglītības iestādes kā mūžizglītības ekosistēmas veidotājas

Augstākās izglītības iestādes ir piemērotas mūžizglītības un profesionālās pilnveides nodrošinātājas, jo tās spēj reaģēt uz zināšanu attīstību, ekonomiskajām prasībām, politikas nostādnēm un pieaugušo izglītojamo daudzveidīgajām vajadzībām, vienlaikus veicinot gan personīgo, gan sabiedrības izaugsmi

Mācīšanās formātu un satura daudzveidība

All resursu pilnvērtīga, efektīva izmantošana sadarbībā ar sociālajiem partneriem

Augstskolu konkurētspējas priekšrocības: akadēmiskās un pētnieciskās zināšanas; starpdisciplināra ekspertīze; starptautiskā sadarbība; spēja attīstīt jaunas profesionālās kompetences; mikrokvalifikāciju un elastīgu mācību formu potenciāls

Normatīvo aktu un politikas dokumentu analīze

- Cilvēkkapitāla attīstība un konkurētspēja kā valsts ilgtermiņa prioritātes
- Mūžizglītības kultūras veicināšana un pieaugušo līdzdalības palielināšana izglītībā
- Mūžizglītību kā būtisks AII darbības elements, kas veicina indivīdu izaugsmi un attīstību
- AII studiju programmām un to saturam ir jābūt elastīgam un piemērotam mūžizglītības procesiem
- Jānodrošina pieejams un darba tirgus vajadzībām atbilstošs profesionālās pilnveides piedāvājums
- Digitālo, profesionālo un caurviju prasmju attīstība
- Sadarbība starp izglītības institūcijām, darba devējiem un valsts institūcijām

Labās prakses piemēri

Forma

- Starptautiska intensīva mācību nedēļa
- Vasaras skola
- Darbības pētījums
- Cikliska tālākizglītības programma
- Seminārs un industrijā bāzēts treniņš, ko vada nozares speciālisti
- Mikromācīšanās

Metodes

- Pašrefleksija, kritiska refleksija
- Problēmu orientētā mācīšanās
- Gadījumos balstīta mācīšanās
- Modelēšana, praktisku paņēmienu apgūšana
- Noteiktu situāciju izdzīvošana, interaktīvi scenāriji
- Kritisko domāšanu veicinoši paņēmieni

Nosacījumi

- Iespēja nekavējoši izmantot praksē
- Kopienas, organizācijas, vadības, mentora atbalsts
- Mācību komandu iesaiste plānošanā, īstenošanā
- Ilgstoša prakse
- Pozitīvs emocionālais stāvoklis
- Atgriežas, pārrunā, atsvaidzina, prezentē pārneses rezultātus, atgriezeniskā saite par ieviešanu

Fokusgrupas diskusiju dalībnieki un tematiskie bloki

14 grupas

8 nozares

129 dalībnieki

1. Mūsdienīga pieaugušo profesionālā pilnveide (asociācijas un priekšstati)
2. Ietvars, prioritātes, mērķi
3. Plānošana un īstenošana
4. Kvalitātes vai efektivitātes monitorings un novērtēšana
5. Šķēršļi, izaicinājumi
6. Nepieciešamie uzlabojumi, priekšlikumi pilnveidei

AII pārstāvju fokusgrupas diskusija

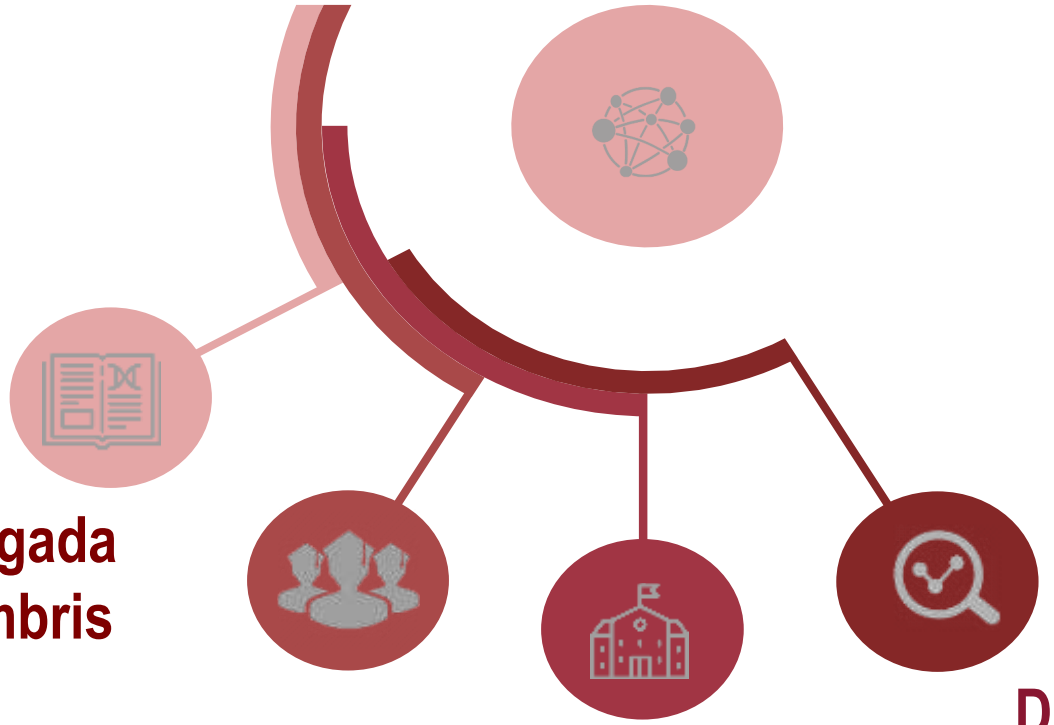

2024. gada novembris

9 dalībnieki no 8 AII

8 valsts un 1 privātā AII

Datu analīze (*NVivo*)

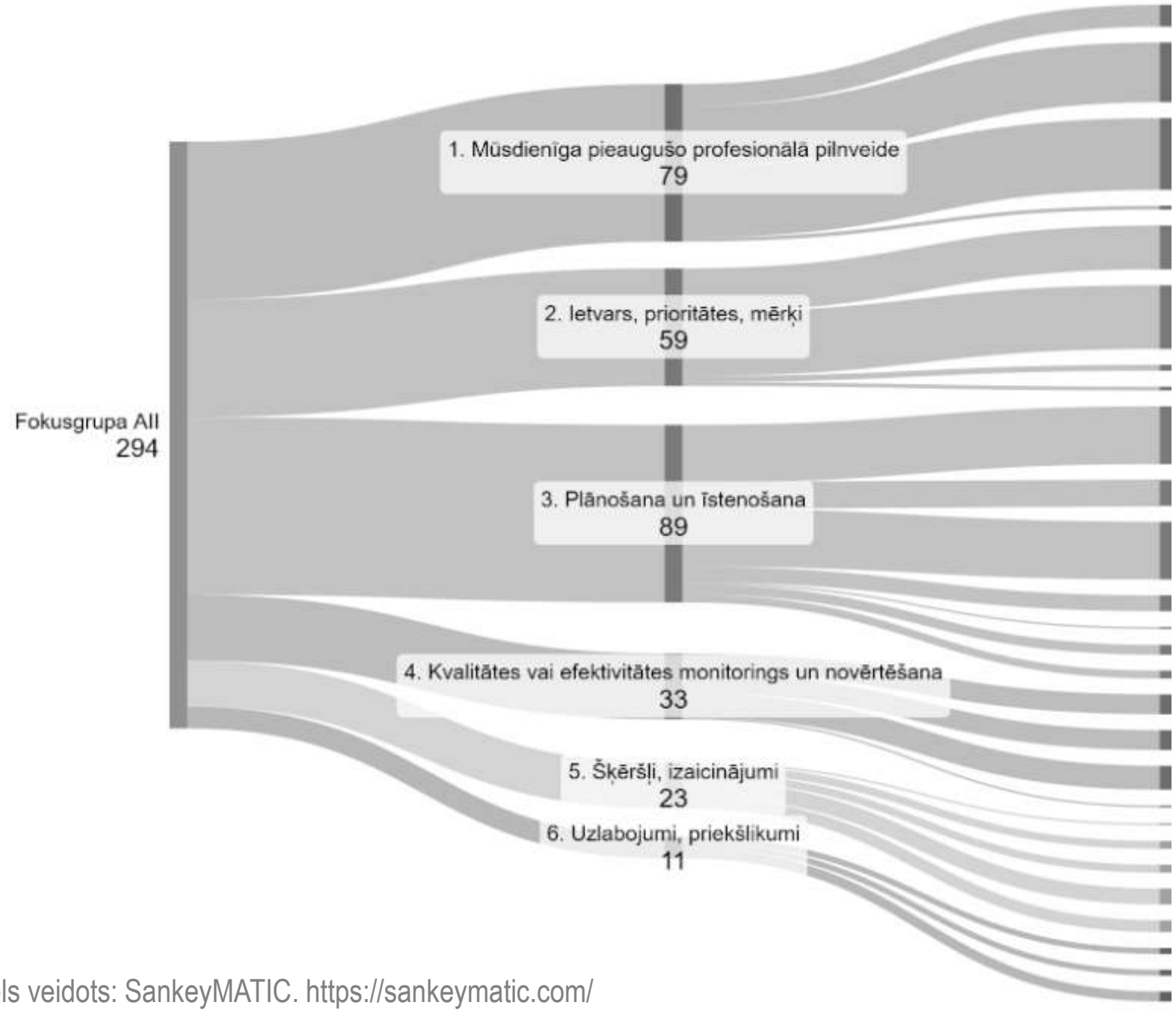

Attēls veidots: SankeyMATIC. https://sankeymatic.com/

AII pārstāvju fokusgrupas diskusijas rezultāti: profesionālās pilnveides raksturlielumi

- Skaidri mērķi un sasniedzamie rezultāti
- Teorijas un prakses līdzsvars
- Sistēmiskums un pēctecība
- Interesants un emocionāli saistošs mācību process
- **Mācībspēka kvalitātes**
- Elastība un pielāgošanās
- Komunikācija un sadarbība

LU Izglītības zinātņu un psiholoģijas fakultātes Pieaugušo pedagoģiskās izglītības centra piedāvājums profesionālajai pilnveidei pieaugušo izglītotājiem

«Pedagoģija darbam ar pieaugušajiem» (72 stundas)

«Komunikācijas instrumenti darbā ar pieaugušo auditoriju digitālajā sabiedrībā» (24 stundas)

«Tiešsaistes mācību vadīšana pieaugušajiem» (16 stundas)

https://ej.uz/gmuwm

AII pārstāvju fokusgrupas diskusijas rezultāti: ietvars (rīcībpolitikas novērtējums, prioritātes, mērķi)

- Sistēmas trūkumi un nesakārtotība
- Projekti un finansējuma izaicinājumi
- Plānošanas problēmas un nepietiekams stratēģiskums
- Kvalitātes kritēriju un regulējuma trūkums

AII pārstāvju fokusgrupas diskusijas rezultāti: plānošana un īstenošana

- ❑ Vajadzību apzināšana
- ❑ Sadarbība
- ❑ Labā prakse
- ❑ Atbalsta resursi

Kā tiek apzinātas vajadzības?

Mācību dalībnieku vajadzības un atgriezeniskā saite

Iekšējo un ārējo datu analīze

Darba tirgus tendenču un nākotnes prasmju pieprasījuma analīze

Augstskolu stratēģiskie mērķi un profesiju specifika

Ar ko nepieciešama sadarbība?

- Darba devējiem un uzņēmējiem
- Valsts un pašvaldību institūcijām
- Profesionālajām un nozaru organizācijām
- Citām augstskolām un starptautiskajiem partneriem
- Īpaši nozīmīga ir docētāju iesaiste nozarēs un profesionāļu piesaiste mācību procesam

All pārstāvju fokusgrupas diskusijas rezultāti: labā prakse un attīstības virzieni

Fokusgrupā izceltās pieejas un labā prakse

- Elastīgi un īsi profesionālās pilnveides kursi
- Digitālo mācību platformu izmantošana
- Individuālās un grupu konsultācijas
- Priekšvērtēšana, lai izprastu dalībnieku sākotnējo zināšanu līmeni
- Koleģiālā hospitācija kā savstarpējās mācīšanās forma
- Secīgi kursi, kas ļauj atgriezties pie iepriekš apgūtā un izvērtēt tā pielietojumu praksē
- Praktiski uzdevumi un sadarbība ar darba devējiem

Iespējamie attīstības virzieni:

- Mikrokvalifikācijas un specifiski īstermiņa kursi
- Starpdisciplināras profesionālās pilnveides programmas
- Elastīgāki mācību formāti un individualizēts atbalsts
- Augstskolas akadēmiskās zināšanas ir jāsavieno ar reālās profesionālās darbības izaicinājumiem

AII pārstāvju fokusgrupas diskusijas rezultāti: kvalitātes vai efektivitātes monitorings un novērtēšana

- Dalībnieku novērtējums pirms mācību uzsākšanas
- Novērtējuma anketas, atgriezeniskā saite no dalībniekiem
- Kvantitatīvie rādītāji
- Atbalsta pasākumi (pieredzes apmaiņa, koleģiālā hospitēšana)
- Pēctecīgu kursu piedāvājums
- Nozares iesaiste
- Digitālās mācību un novērtēšanas platformas

All pārstāvju fokusgrupas diskusijas rezultāti: šķēršļi un izaicinājumi

Dalībnieku līmenī

- Laika trūkums un darba un mācību savienošana
- Grūtības definēt savas mācīšanās vajadzības
- Emocionālā spriedze un nepietiekama iesaiste

Augstskolas līmenī

- Docētāju noslodze un ierobežota pieejamība
- Nepietiekami finansu un cilvēkresursi
- Sarežģīta mācību plānošana un organizēšana
- Ierobežots laiks kursu aktualizēšanai un inovācijām

Sistēmas līmenī

- Fragmentēts rīcībpolitikas un regulējuma ietvars
- Neskaidras kvalitātes prasības un finansējuma plūsmas
- Projektu pārklāšanās un nepietiekama koordinācija

AII pārstāvju fokusgrupas diskusijas rezultāti: nepieciešamie uzlabojumi, priekšlikumi

PP sniedzēju līmenī

- Elastīgāks un darba tirgus vajadzībām atbilstošāks piedāvājums
- Īstermiņa kursi, mikrokvalifikācijas
- Labāka komunikācija ar mērķauditorijām

AII organizācijas līmenī

- Sistēmiska pieeja mūžizglītībai
- Starpdisciplināra sadarbība starp fakultātēm un struktūrvienībām
- Darbinieku profesionālās pilnveides atbalsta un motivācijas mehānismi
- Mācīšanās kultūras veidošana
- Sadarbības ar sociālajiem partneriem stiprināšana

Valsts līmenī

- Skaidrāks un stabilāks rīcībpolitikas ietvars
- Ilgtspējīgs finansējums
- Labāka informācijas pieejamība un koordinācija

Noslēguma pārdomām

- AII gatavība pāriet no pieaugušo profesionālās pilnveides kā atsevišķas darbības vai projektu aktivitātes uz mūžizglītību kā stratēģisku darbības virzienu
- AII nodrošinātas profesionālās pilnveides vērtība nav tikai tās spējā piedāvāt kvalitatīvas mācības, bet arī spējā veicināt reālas pārmaiņas. Kā AII var nodrošināt tādu pieaugušo profesionālo pilnveidi, kas rada pozitīvu ietekmi un paliekošas pārmaiņas cilvēku profesionālajā darbībā, organizācijās, sabiedrībā?
- Kompetences ir dinamiskas – arī profesionālās pilnveides īstenotājiem ir nepieciešama nepārtraukta mācīšanās un atbalsts

Bibliogrāfija

1. Avis, J., Fischer, R., Thomson, R. (2010). Teaching in lifelong learning: a guide to theory and practice. Open University Press. ISBN:978-0-33-523468-4
2. Bloomfield, B. S., Fox, R. A., & Leif, E. S. (2024). Multi-Tiered Systems of Educator Professional Development: A Systematic Literature Review of Responsive, Tiered Professional Development Models. *Journal of Positive Behavior Interventions*, *26*(3), 168–188. https://doi.org/10.1177/10983007231224028
3. Boz, T. (2023). Teacher professional development for STEM integration in elementary/primary schools: A systematic review. *International Electronic Journal of Elementary Education*, *15*(5), 371–382. Available online: https://www.iejee.com/index.php/IEJEE/article/view/1958
4. Dymock, D., & Tyler, M. (2018). Towards a more systematic approach to continuing professional development in vocational education and training. *Studies in Continuing Education*, *40*(2), 198–211. https://doi.org/10.1080/0158037X.2018.1449102
5. Gast, I., Schildkamp, K., & van der Veen, J. T. (2017). Team-Based Professional Development Interventions in Higher Education: A Systematic Review. *Review of Educational Research*, *87*(4), 736–767. https://doi.org/10.3102/0034654317704306
6. Ghimire, N.R., Koundinya, V.M., Chaudhary, A.K., Diaz, J. & Hogge, J. (2023). A Model for Integrated Approach to Professional Development of Extension Educators: Implications of Adult Education Principles and Practices. *Journal of Human Sciences and Extension*, *11*(1). https://doi.org/10.55533/2325-5226.1452
7. Guskey, T. R. (2009). Closing the Knowledge Gap on Effective Professional Development. *Educational Horizons*, *87*(4), 224–233. *4*(2), 16. https://doi.org/10.3390/higheredu4020016
8. Lim, S. H., Lim, L., Lye, C. Y., & Lim, W. Y. R. (2025). Personalised Professional Development in Teaching and Learning in Higher Education. *Trends in Higher Education*, *4*(2), 16. https://doi.org/10.3390/higheredu4020016
9. Moore, D. E., Jr., Green, J. S., & Gallis, H. A. (2009). Achieving desired results and improved outcomes: Integrating planning and assessment throughout learning activities. Journal of Continuing Education in the Health Profession, 29(1), 1–15. 10.1002/chp.20001
10. Nīmante, D., Kokare, M., Baranova, S. & Surikova, S. (2025). Transferring Results of Professional Development into Practice: A Scoping Review. *Education Sciences*, *15*(1), 95. https://doi.org/10.3390/educsci15010095
11. Siliņa-Jasjukeviča, G., Lūsēna-Ezera, I., Iliško, D., & Surikova, S. (2025). Promoting Effective Vocational Education and Training Teacher's Professional Development and Its Transfer to Practice: A Systematic Review. *Education Sciences*, *15*(5), 596. https://doi.org/10.3390/educsci15050596
12. Surikova, S., Iliško, D., Baranova, S., Nīmante, D., Siliņa-Jasjukeviča, G., & Grigaļuna, I. (2025). Towards effective training transfer in teacher professional development: A multiple case study. *Journal of Education Culture and Society*, *16*(1), 475-502. https://doi.org/10.15503/jecs2025.2.475.502

Aicinām uz projekta noslēguma konferenci

https://ej.uz/iedij